

1. Doel en toepassingsgebied

Dit zorgpad is ontwikkeld, voor professionals in de eerste- en tweedelijnsgeboortezorg, als zij zorg verlenen aan vluchtelingen die zwanger zijn of zwanger willen worden en de zorg rondom de geboorte.

2. Achtergrondinformatie opbouw zorgpad

De term vluchteling is een algemene term voor een brede groep waarbij terminologie door elkaar wordt gebruikt. De status van een vluchteling bepaald de wijze waarop de zorg voor de zwangere is geregeld.

- a. **Asielzoekers** zijn bewoners van asielzoekerscentra (AZC's) van Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA). Asielzoekers zijn in afwachting van een besluit op hun asielverzoek en beschikken over een COA-pas. Bewoners van AZC's kunnen met toestemming logeren buiten het AZC.
- b. **Statushouder Asiel of Statushouder Regulier**. Statushouders hebben een verblijfsvergunning (op grond van bijvoorbeeld asielverzoek, gezinshereniging (nareizigers), (politiek)vluchteling of andere reden). Statushouders zijn ingeschreven in de gemeente in de Basis Registratie Personen (BRP), hebben een BSN, zijn bijstandsgerechtigd (bij werkloosheid) en horen zich aan te sluiten bij een zorgverzekering (en hebben dan een zorgverzekeringpas).
- c. **Ongedocumenteerde/illegalen**. Zij beschikken niet (meer) over een verblijfsvergunning, hebben geen toestemming voor verblijf in Nederland, geen BSN meer en dus geen zorgverzekering in Nederland (zie zorgpad onverzekerden).

In Den Haag is ook een grote groep niet ingezetenen. Expats, ambassadepersoneel, medewerkers van internationale bedrijven en hun gezinnen. Zij zijn soms niet ingeschreven in de BRP en beschikken dan niet over een BSN (hebben dus geen Nederlandse zorgverzekering (zie zorgpad onverzekerden). Overleg met hen over de betaling van de zorg. Alle ziekenhuizen kunnen een beroep doen op de regeling. In het ziekenhuis kan je informeren bij de centrale kas en die neemt contact op met de zorgvrager over betaling. Zij maken gebruik van de collectieve voorzieningen (CJG).

Signalering

Vluchtelingen hebben vaker last van **gezondheidsproblemen**. Complicaties bij zwangerschap en bevalling komen bij vluchtelingen vaker voor dan gemiddeld in Nederland. Er is een verhoogd risico op postnatale depressie. Een (groot) deel van de vluchtelingen (alle categorieën) zijn onvoldoende gezondheidsvaardig en het begrijpen van de Nederlandse taal en - zorgstelsel vormt een probleem.

De **overgang van AZC naar gemeente** is een kwetsbaar moment in de zorgverlening voor statushouders en bij nareizigers/gezinshereniging. Het kan zijn dat vrouw nog geen zorgverzekering heeft, of dat de zorgpas nog ontbreekt. In de tussentijd blijft cliënt in zorg bij het COA. Het is belangrijk dat zwangeren zich bij aankomst in gemeente direct inschrijven bij verloskunde praktijk of ziekenhuis.

Opbouwen van sociale contacten en netwerk, inburgering en de Nederlandse taal is belangrijk.

Verloskundigen kunnen hierbij een rol spelen: maak verbinding met VluchtelingenWerk, taaltraining.

Na de bevalling vraagt de **geboorteaangifte extra aandacht**. Onder vluchtelingen bestaat wantrouwen voor de overheid! Afhankelijk van de status van de vader/moeder wordt het kind ingeschreven in het BRP en ontvangt het kind een BSN. Zijn beide ouders ongedocumenteerd dan wordt het kind ingeschreven in de Registratie Niet Ingezetenen (RNI). Bij voorkeur wordt aangifte gedaan door vader of moeder. Een ander persoon, bij de bevalling aanwezig, kan eventueel aangifte doen. Afspraak voor aangifte: www.denhaag.nl.

Zorgverlening aan Vluchtelingen

- **Asielzoekers** woonachtig in het een AZC. Voor de medische zorg maken zij gebruik van het Gezondheidscentrum asielzoekers (GCA) en de door het COA gecontracteerde zorgverleners (verloskundige, kraamzorg en de jeugdgezondheidszorg). Tolken voor de medische zorg in de AZC's worden vergoed (<https://www.rmasielzoekers.nl/>) Verblijft een zwangere asielzoeker binnen de logeerregeling buiten het COA, dan is overleg met het COA nodig voor de vergoeding van de verloskundige zorg buiten het COA. Denk dan ook aan de aanvraag kraamzorg, CJG, stut en steun et cetera.
- **Statushouders** woonachtig in gemeenten zijn als reguliere burgers en horen zelf voor een zorgverzekering te zorgen. Zijn zij verzekerd via de gemeentelijke sociale minimapolis bij VGZ/Menzis dan worden de eigen bijdrage voor kraam en poliklinische bevalling vergoed. Voor buitenlanders is het Nederlandse zorgsysteem vaak ingewikkeld en de uitleg vraagt extra aandacht. (Uitleg rond thuis- of poliklinische bevalling, medische indicatie, kraamzorg, CJG, is nodig.) De geboorteaangifte van een kind van statushouders is zoals gebruikelijk bij nieuwgeborenen en het kind krijgt meteen een BSN in de huidige woonplaats van de moeder. Statushouders in Den Haag worden het eerste jaar van hun verblijf begeleid door VluchtelingenWerk. De SWT/ team statushouders zijn beschikbaar voor multiproblematiek en onvoldoende zelfregie.
- **Ongedocumenteerden/illegalen**. Zij kunnen zich niet verzekeren bij een Nederlandse zorgverzekering. Ongedocumenteerden hebben recht op basiszorg via de koppelingswet en altijd recht op geboortezorg. (zie Zorgpad onverzekerden). Uitgeprocedeerde asielzoekers kunnen van 6 weken voor de bevalling tot 6 weken na de bevalling logeren in een AZC. De geboorte aangifte bij illegalen ouders vraagt extra aandacht, deze groep heeft vaak angst voor de overheid. Vraag of je de geboorteaangifte mag zien. Adviseer om het kind ook in te schrijven bij de ambassade van het geboorteland moeder.
- Ervaring leert dat men vaak ook nog lang na het aflopen van de verblijfstatus gebruik maakt van de documenten. Bij twijfel vraag door en check in VECOZO.
- Een warme en zorgvuldige overdracht tussen geboortezorg en CJG is belangrijk juist bij deze groep. Vraag prenataal huisbezoek, Moeders Informeren Moeders en Stevig ouderschap aan bij CJG.

Algemeen

- Verschillende organisaties geven voorlichting aan vluchtelingen en ongedocumenteerden en zijn betrokken met vrijwilligers. (www.vluchtelingenwerk.nl en www.doktersvandewereld.org).
- Check het Basisrechten boekje Den Haag met alle informatie voor ongedocumenteerden (zie Bronnen en Informatie).
- Ondersteun gezinnen bij het verkrijgen van (baby)spullen: De BabyBullenBank (Stek, 070- 3181616, info@stekdenhaag.nl), Slimme boefjes, Stichting BabySpullen en Marktplaats.

In veel van bovenstaande gevallen heeft de verloskundige en de kraamzorg ook een rol bij het vinden van basis verzorgingsmiddelen. Een huisbezoek door de kraamzorg bij 34 weken zwangerschap en prenataal huisbezoek van CJG en ondersteuning vanuit Moeders informeren Moeders (vrijwilligersprogramma gecoördineerd door CJG) is in deze, vaak complexe, situaties aan te bevelen. Denk aan een warme overdracht naar CJG. Bij ieder CJG kun je met vragen terecht over ongedocumenteerde, dakloze families.

Denk aan:

- Alle vluchtelingen hebben recht op zorg. Weiger geen zwangere: Verleen zorg.
- Bouw aan vertrouwen met de zwangere cliënt.
- Maak duidelijk dat registratie in zwangerschapsdossier gewenst en normaal is en niet wordt gebruikt voor andere dan zorg gerelateerde zaken. Benadruk dat het niet wordt doorgegeven aan overheid, politie of IND.
- Ondersteun met verzorgingsmiddelen stut en steun.
- Heb oog voor andere problematiek en verwijst door waar nodig (Zorgpad kwetsbare zwangere).
- Verloskundige regelt aanvraag kraamzorg voor cliënt.
- Vraag indien nodig een prenataal huisbezoek en Stevige Ouderschap via CJG.
- Benadruk dat huisbezoek geen controle is van de overheid.
- Zie toe op aangifte van de baby (vraag naar geboorteaangiftebewijs).
- Communiceer over afspraken et cetera met zwangeren via Whatsapp, sms.
- Informatie checklist: <https://doktersvandewereld.org/informatie-voor-verloskundigen-en-kraamverzorgenden/>
- Geef folders in eigen taal; onder andere op website Dokters van de Wereld (zorgrecht programma).

---

3. Bronnen en informatie

1. CH Collins, C. Zimmerman, L.M. Howar, Refugee, asylum seeker, immigrant women and postnatal depression: rates and risk factors Arch Womens Ment Health (2011) 14:3–11 DOI 10.1007/s00737-010-0198-7.
2. Regeling Medische zorg Asielzoekers: www.rmasielzoekers.nl Website Gezondheidscentrum Asielzoekers: www.gzasielzoekers.nl.
3. Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers www.coa.nl.
4. Immigratie en Naturalisatiedienst <https://ind.nl/Familie/Paginas/Kind-in-Nederland-geboren.aspx>.
5. Vluchtelingenwerk Nederland www.vluchtelingenwerk.nl.
6. Voor meer informatie over gezondheid en –zorg van asielzoekers en vluchtelingen www.pharos.nl.
7. Een gratis e-learningmodule 'Publieke gezondheidszorg vluchtelingen en asielzoekers', ontwikkeld door de NSPOH, Pharos en GGD GHOR Nederland.
8. Het CAK <https://www.hetcak.nl/zakelijk/regelingen/onverzekerbare-vreemdelingen>.
9. College voor Zorgverzekeringen, Verzekeringsplicht voor zorgverzekeringen: <https://www.zorgwijzer.nl/faq/zorginstituut>.
10. Informatie voor verloskundigen en kraamverzorgenden: <https://doktersvandewereld.org/informatie-voor-verloskundigen-en-kraamverzorgenden/>.
11. De Europese zorgverzekering (EHIC) <https://www.nederlandwereldwijd.nl/wonen-werken/zorgverzekering-buitenland/europese-zorgpas-ehic/wat-is-de-europese-zorgverzekering-pas-ehic-en-hoe-vraag-ik-deze-aan>.
12. E-cursus over zorg voor ongedocumenteerden (geaccrediteerd): <https://www.johannes-wier.nl/bijzondere-dossiers/zorg-voor-asielzoekers-en-vluchtelingen/>.
13. Vragen over zorg en gezondheid voor migranten/vluchtelingen. www.huisarts-migrant.nl.
14. Inzet tolken voor zwangere asielzoekers <https://www.knov.nl/actueel-overzicht/nieuws-overzicht/detail/inzet-tolken-voor-zwangere-asielzoekers/1574>.
15. Zorg voor zwangere asielzoekers <http://www.knov.nl/vakkennis-en-wetenschap/tekstpagina/535/zorg-voor-zwangere-asielzoekers/>.
16. Dokters van de wereld <http://www.doktersvandewereld.org/> en link naar leaflets in eigen taal https://doktersvandewereld.org/wp-content/uploads/2018/07/DvdW_FolderHuisartsen_2017.pdf.
17. Basisrechtenboekje ongedocumenteerden Den Haag download: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:nhsrKBffqYMJ:https://www.ggdhaaglanden.nl/web/file%3Fuuid%3D1fa55d95-f48c-4445-8701-7a76f8406c3f%26owner%3Db40494d5-a4c7-4076-8f5d-33777fb0af9b+&cd=2&hl=en&ct=clnk&gl=nl>
18. Pharos: <http://www.pharos.nl/nl/kenniscentrum/asielzoekers-en-vluchtelingen/asielzoekers-en-vluchtelingen>
19. GGDGHOR Nederland <http://www.ggdghor.nl/standpunten/collectieve-gezondheidspreventie-vluchtelingen/>